

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1386.

Entered as second-class matter, December 6, 1937, at the post office
of Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1875.

CHICAGO, ILL., 4. APRILA (April 4), 1934.

618

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO — VOL. XXIX.

PROBLEMITUJERODCEV V NOVEM PRETRESU

ZAKONI O USELJEVANJU V LUČI DANAŠNJIH RAZMER

Za olajšanje naturalizacije. — Vprašanje azila
in beguncev. — Proti krivičnim odslovitvam

A MERISKA legija, oziroma njeno reakcionarno vodstvo, ter druge "patriotične" organizacije zahtevajo, da se naseljevanje popolnoma ustavi in zakoni za deportiranje nezaželenih tujcev se naj poostre. Zahtevajo celo, da naj se tudi radikalizem priseljencev proglaši za kazniv prestopek. Za ustavljenje vsakega naseljevanja, ki je zdaj vsled krize itak zabranjeno, so tudi unije in ameriški delavi sploh. Mnogi šovinistični Amerikanci so v svoji zgrešeni nebrzdani jezi in radi nepoučenosti za "masne deportacije", češ, da tujci odjedajo domačinom kruh. Sploh so tujerodci v marsikakem kraju posebno v tej krizi zelo obsovraženi. Pod pritiskom "Amerikanec" so jih kompanije veliko odslovile, da so na pravili prostor domačinom.

Naseljeniški problem je v tej deželi še vedno problem, ki ga kongres in lokalne oblasti zelo nespretno in v mnogih slučajih krivično "rešuje".

Junija lansko leto je delavska tajnica Frances Perkins imenovala posebno komisijo, sestojico, z okrog petdeset moških in žensk, kateri je dala nalogu, da naj nepristransko preiše razmere na Ellis Islandu in pa delovanje zakonov, ki se tičejo naseljevanja, naturalizacije in deportacij. Ta komisija je svoje poročilo objavila 25. marca.

V njemu pravi med drugim, da je razbitje družin vsled sedanjih zakonov ena najbolj krivičnih in demoralizirajočih v vsem zakoniku, tikajoč se priseljencem. Tu na primer živi oče, toda žene in otrok mu zakon ne dopušča dobiti v to deželo. In kdo jih dobira, mora skozi dolgotrajno, drag proces, predno je družini dovoljeno, da se združi. To je en problem, ki postaja čezdaj večji od časa, ko so bile l. 1921 določene prve kvote za useljevanje.

Znano je, da so pod predsednikom Hoovrom in prej pod Coolidgeom ravnale nasejniške oblasti s priseljenci, ki so bili osumljeni kršenja raznih zakonov, tikajočih se tujerodcem, zelo nečloveško. Ellis Island je postal do prihoda Perkinsove v urad delavskega departmента prava mučilnica. Tudi beguncem so Zed. države zaprle vrata.

Poročilo omenjene komisije pravi v tem oziru:

"Druga skupina, ki zasluži, da se jo bi v teh časih posebno upoštevalo, so begunci. Sprejetje tistih, ki so bežali pred verskimi, plemenskimi in političnimi preganjanji, je ena najstarejših in najplemenitejših ameriških tradicij. Od časa piligrimov so to deželo gra-

dili priseljenci, ki so utekli zatiranju, in se nastanili tu, da uživajo svobodo. Naš delež te nesrečne skupine beguncev lahko sprejememo v območje sedanjih kvot, ne da nam bi bilo treba sprememnati zakone. Če to storimo, bomo zadostili njihovim potrebam, naša tradicija bo ohranjena, in izvršili bomo moralno obligacijo, ki je nam dana."

Glede deportacije je stališče komisije, da naj se brezobzirno prosecutira vsakega, ki je zlorabil ameriško gostoljubnost, in če so kršitve zakonov take, da opravičujejo deportacijo, naj se kršilca pošlje nazaj, posebno raketirje in gangsterje. Zakon naj se preuredi tako, da bo lahko dosegel tudi kršilce v "višjih krogih", ki se zdaj s pomočjo delavcev sprostijo v umikajo kaznem, medtem ko so mnogi renejši tujerodci deportirani za manjše pregreške.

Komisija izjavlja, da poročno ni med tujerodci ni večji odstotek kriminalcev, kar med domačini, graja pa dejstvo, da je odstotek tistih tujerodcev, ki so bili deportirani zaradi kriminalnih dejanj, veliko manjši, kakor pa število onih, ki so bili poslani nazaj vsled drugih prestopkov. Komisija hoče s tem reči, da so kriminalni tujerodci "protektirani", medtem ko so reveži brez zaslombe.

Nadaljnje poročilo komisije je, da naj ta dežela uporabi vsa potrebna sredstva za preprečenje nelegalnega priseljevanja. Tiste, katerim je uspelo; naj se pošče in takoj deportira.

Vendar pa v nadaljnjih stavkih komisija ni tako stroga. Od l. 1924 se lahko deportira vsakega, ki je prišel v to deželo. (Konec na 5. strani.)

V RAVNANJE VOLILCEM

Ta mesec se vrše v mnogih krajih primarne volitve. Naši delavci se jih naj udeleže le tedaj, ako ima poleg demokratske in republikanske TUDI SOCIALISTIČNA STRANKA SVOJE kandidate.

V Illinoisu JIH NIMA, zato naj zavedno delavstvo v tej državi dne 10. aprila izostane od volitev. Noben socialist ne sme glasovati za kandidate drugih strank. Kdor je socialist, bi tega itak ne storil. Apeliramo pa na druge, ki niso člani stranke, da naj v Illinoisu dne 10. aprila ne volijo, pač pa bodo pozneje imeli priliko podpisati socialistično nominacijsko peticijo.

V državah, kjer socialistična stranka ima kandidate pri primarnih volitvah, na pr. v New Yorku in Pennsylvaniji, pa je dolžnost vsakega zavednega delavca, da se jih udeleži in na volišču ZAHTEVA socialistično listo. V wisconsinskih mestih, kjer so volitve "nestrankarske", si napiši imena socialističnih kandidatov.

Poučite volilce v tem smislu, kajti delavskih listov mnogi ne berejo in ne vedo, kako se jim je ravnat.

STAVKE V NEW YORKU

New Yorku je v tem in prošlem letu stavkovalo več sto tisoč delavcev raznih poklicev. Stavka soferjev, ki operirajo taksi, je bila ena poslednjih velikih industrijskih konfliktov v tem mestu. Na sliki je prikazan spopada med stavkarji in skebi. Kompanije trdijo, da policija skebov in taksijev ni dovolj protektirala, zato je distriktni pravnik odredil preiskavo pred veliko potrošnjo. Pa tudi stavkarji so se hudovali nanjo, ker je bilo v bojih mnogo arretiranih — kajpada stavkarjev.

SE O ZMAGI DELAVSKE STRANKE V LONDONU

Administracija mesta London v Angliji bo prihodnja 3 leta v rokah delavske stranke. Prvič v zgodovini tega mesta imajo socialisti v občinskem svetu večino. Izvoljenih je bilo 69 socialistov in 55 konservativcev. Značilno je, da v času, ko je reakcija v Avstriji zatrla socialistično upravo na Dunaju, se je pribivalstvo Londona izreklo zanj.

Marsikdo, ki ne pozna volilnega sistema v Londonu, se je čudil, ker niso socialisti zmagali že prej v tem mestu. Vzrok je, da služkinje, šoferji, služabniki in vsi slični delavci, ki opravljajo hišna dela, nimajo volilne pravice, niti ne sinovi in hčere, dokler žive pri starših. Dalje nimajo pravice glasovanja tisti delavci, ki so na stanovanju in hrani pri drugih. Tako je na tisoče delavcev, ki pri volitvah za poslance glasujejo za delavsko stranko, pri občinskih volitvah brez volilne pravice.

Pri zadnjih občinskih volitvah meseca marca so dobili glasov:

Delavska stranka 280,814

Konservativci 224,335

Liberaleci 18,335

Komunisti 4,741

Independent Labor

Party 1,331

Te številke so zanimive, ker dokazujejo, da je v Angliji tradicija dveh strank obdržana. Od kar je prišla delavska stranka v upozev, je propaganda liberalna in v politiki je zdaj boj za vladu le med delavsko stranko in konservativci.

Komunisti v Angliji niso politični faktor, kar istotako potrjujejo prej navedene številke. V enem proletarskem okraju v Londonu na pr. je bil pri zadnjih občinskih volitvah prejšnji komunistični poslanec S. Saklatvala 577 glasov, socialistični kandidat pa 8,334. V nekaterih okrajih so bili socialistični kandidati v manjšini — le za mala števila glasov, odvezli pa so jim jih komunisti in s tem pripomogli

"Volitve" v Italiji so le zabava Mussolini in — slepilo

Mussolini je dal nedavno Italiji priliko, da je izvolila svoj zadnji "parlament". Ta bo razpustil samega sebe in tem bo konec "demokracije" v Italiji. "Parlament" bo pomem nadomestila zbornica korporacij, v kateri bodo zastopniki po poklicih.

Kandidate za zadnji parlament je izbral Mussolini. Volilci pa so imeli priliko glasovati zanje, ali pa za nobene. Ampak treba je bilo na volilce, ker Musso zahteva, da državljanji vrše svoje "dolžnosti".

Bil pa je toliko "demokratičen", da jim je dal priliko glasovati tudi proti — vsem tistim, ki so za propast Italije! Poročajo, da je bilo 15,000 takih glasov.

Nekateri so celo agitirali proti Mussolinijevi listi in urigirali volilce, naj glasujejo proti. Dne 30. marca je bilo v Turinu arretiranih 20 oseb, ki so bili obtoženi take agitacije. Cakajo jih dolge zaporne kazni, če ne še celo kaj hujšega.

Izdajstvo komunistov v Avstriji

Komunistična stranka v Avstriji ni pomenila nikdar ničesar. Kar je je bilo, je živel edino od boja proti socialistom, toda delavstvo se ni pustilo vjeti njihovi demagogiji. Njihovo izdajalsko početje se je jasno izkazalo po porazu socialističnega Schutzbunda.

Tako, ko so glavni komunistični vodje uvideli, da bo reakcija s svojim Dollfusom zmagal, so šli k vladnim — fašistom in s tem dokazali trditev socialistov, da so bili komunisti v Avstriji le orodje aristokracije in fašistične aristokracije v boju proti socialističnemu gibanju.

Na Dunaju so komunisti izdajali dnevnik Der Abend. Njegov glavni urednik Siegfried Klausner je postal fašist takoj ko je vladna s podajo socialističnega Schutzbunda. Takoj, ko so glavni komunistični vodje uvideli, da bo reakcija s svojim Dollfusom zmagal, so šli k vladnim — fašistom in s tem dokazali trditev socialistov, da so bili komunisti v Avstriji le orodje aristokracije in fašistične aristokracije v boju proti socialističnemu gibanju.

Na Dunaju so komunisti izdajali dnevnik Der Abend. Njegov glavni urednik Siegfried Klausner je postal fašist takoj ko je vladna s podajo socialističnega Schutzbunda. Takoj, ko so glavni komunistični vodje uvideli, da bo reakcija s svojim Dollfusom zmagal, so šli k vladnim — fašistom in s tem dokazali trditev socialistov, da so bili komunisti v Avstriji le orodje aristokracije in fašistične aristokracije v boju proti socialističnemu gibanju.

Rose Schneiderman, svetovalka v delavskem odboru NRA. Članica A. C. L. U., odbornica v People's Council of America, članica direktorja organizacije Pioneer Youth of America itd.

Dr. Frederic C. Howe, svetovalec za varstvo konsumenov v NRA. Odbornik A. C. L. U., član "socialistične-komunistične Lige za industrialno demokracijo, član socialistične stranke in v "zelo tesnih odnosih s socialisti in komunisti". (Ubogi kongresnik Fish!)

Henry T. Hunt, generalni pravnik v PWA (Public Work Administration). Je v A. C. L. U., v odboru za osvoboditev Mooneya in Billingsa, in bil je govornik na protestnem shodu proti justični usmrtilvi Saccu in Vanzettiju 21. avgusta 1930. (Kakšen greh!) Dalje je direktor v socialistični Pioneer Youth of America in podpredsednik People's Lobby.

Clarence Darrow, NRA. Je v A. C. L. U., v komunistični protiimperialistični ligi, v odboru za osvoboditev Mooneya in Billingsa itd.

Dr. Leo Wolman, predsednik delavskega svetovalnega odbora v NRA. Tudi on je zagrešil, ker je član A. C. L. U., še bolj pa, ker je kongresnik Fish razkril, da je predavatelj na Randovi šoli za socialno znanost v New Yorku, katero je dnevočno časopisje v tem poročilu označilo za komunistično ustanovo, V resnic je to socialistični zavod velikega slovesa.

Profesor Paul H. Douglas, svetovalec v odboru za konsumenov, NRA. Po mišljenu socialist, govoril na socialističnih shodih in izvršil mnogo drugih sličnih prestopkov.

Sidney Hillman, član delavskega svetovalnega odbora v NRA. Predsednik unije A. C. W. of A. in član mnogih radikalnih organizacij in ustanov. Po prepričanju socialist.

Poleg teh je bil v Fisherjevem objavljenem seznamu devet drugih, ki so uradniki v mašineriji "new deal", poleg tega pa imajo zvezne z radikalnimi organizacijami in nekateri tudi z boljševiško Moskvo. Ampak zdaj, ko so ti ljudje bili tudi neprevidni, da so svoje tajne namene zaupali nepoznanemu učitelju v Garyju, je revolucije bržkone konec.

Ta Romedija z razkritjem "revolucionarne zapote" v Washingtonu pokazuje vso naduto omejenost ameriških torijev. V svojem izkorisčevalnem, profitarskem pohlepku so pozabili, da je bila njihova stavba že skoro zrušena, "new deal" katerega napadajo in smešijo, pa jim jo rešuje in popravlja.

Preobrat iz kapitalizma v socializem je v tej deželi nujno potreben, toda to je naloga, ki je uradni Washington gotovo ne bo izvršil, neglede na "odkritja" kakega Wirta.

PROLETAREC

List za interese delavskoga ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba.

Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NABOČINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;

za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznej do pondeljka popoldne za pribljetev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

• 3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2884.

Duhovniki in kriza

V Zed. državah je približno 150,000 duhovnikov raznih ver. Poleg teh je tisoče cerkvenikov in drugih nameščencev v cerkvenih ustanovah. Katoliška cerkev v Zed. državah ima 65,000 šolskih sester in bratov.

Najmanj občutijo krizo katoliški duhovniki, ker je njihova cerkev najboljše organizirana in pa ker nimajo družinskih skrb, kar jih imajo protestantovski duhovniki, ki so oženjeni in oblagodarjeni z obilnim božjim blagoslovom. Katoliški duhovniki se boro proti porodni kontroli — toda sami jo prakticirajo. Protestantovski duhovniki niso v tolki opoziciji proti nji. Mnogi jo v korist ljudstva celi priporočajo.

Tudi židovski rabini so v tej krizi razmeroma dobro situirani, prvič, ker so imeli pred krizo izredno visoke plače, in drugič, ker ne dopuščajo, da bi za duhovski poklic študiralo več dijakov kot pa je služb na razpolago.

Najslabše se v tej krizi godi protestantski duhovnikom. Okrog 30,000 je brezposelnih. Tisoče jih izvršuje svoje službe skoraj brez odškodnine in so za preživljavanje odvisni od jayne dobrodelnosti ali pa od kake slubice, ki so jo dobili začasno v pomožnih akcijah in CWA.

Povprečno prispevajo za cerkev in njene ustanove katoličani največ in protestanti najmanj.

Prispevki bogatašev, ki so prej zalačali razne cerkve z visokimi vstopami, so vseled krize zelo zmanjšani. Cerkve kot take niso nazadovale. Katoliška na pr. pravi, da prihaja k obredom v prošlih letih več ljudi ko kdaj prej. Tolmačijo, da se jim je prej "predobro godilo", pa jih ni bilo v cerkev. Zdaj ko so občutili šibo božjo, so se povrnili k materi cerkvi in molijo, da jim bi pravični Stvarnik odstranil breme krize.

Vojštvo je pripravljeno

Na nekem sestanku članov ameriške legije v hotelu Sherman v Chicagu je padla tudi beseda o morebitnih uporih "prevratnih elementov". Major-general Roy D. Kehn, polveljnik illinoiske narodne garde (državne milice), ki je bil eden glavnih govornikov na sestanku, je dejal, da so njegove čete pripravljene in da bodo kos vsaki situaciji, ki se morda pojavi v teh kritičnih časih.

Draga zrakoplovba

Ko se je Ch. Lindbergh pred nekaj tedni razjezel na predsednika Roosevelta radi ukinjanja vladnih subvencij aeroplanskim kompanijam, mu je generalni poštar Farley odgovoril, da ako bi mu bila dejstva boljše znana, bi tega gotovo ne storil. In glavno dejstvo pri tem je, da so dobine aeroplanske transportne družbe v prošlih nekaj letih 47 milijonov dolarjev popolnoma po krivem. To se pravi, teh 47 milijonov dolarjev so dobili nekatere magnate zaradi svojih zvez v vplivov pri vladni. K tem vplivom je pomagal tudi Lindbergh, zato pa mu je kompanija darovala četrt milijona dolarjev in potem še mnogo nadaljnih tisočakov.

Neki kongresnik farmarske-delavske stranke iz Minnesota je v kongresu dejal, da je bil Lindbergh oče mož na mestu, kajti zoperstavljal se je vplivom privatnih interesov, medtem ko se je njegov sin pričeval v bližino Morganovih milijonov in v povračilo brani koristi tistih, proti katerim se je njegov oče najbolj boril.

Besede in dejanja

Governiki, ki navdušujejo množice za "new deal", so ponavadi zelo glasni v kritiziranju velebankirjev, industrijskih magnatov in profitarjev. Ljudstvu je to všeč. Ko bi bilo bolj pametno, se bi vprašalo, čemu se vladu toliko trudi in toliko troši, da obvaruje velebankirje, industrije in profitarje pred nadaljnimi polomi, namesto da bi prevzela banke, industrije in transport v svojo last ter vse to obravalo v korist splošne blaginje prebivalstva?

'AVETIŠČE, KI SE JE SPREMINILO V MRTVAŠNICO

Na sliki je zavetišče v Lynchburgu, Va., večer je zgorelo v njemu, nad 80 pa je bilo koga je nedavno uničil požar. Štirinajst re-nevarno opečenih.

ČLANKI V "MAJSKEM GLASU"

"Neamerikanski socializem" je naslov članka, ki ga je napisal za Majski Glas Etbin Kristan. Je zelo zanimiva in poučna razprava.

"Najboljši prijatelj" je spis posvečen spomini žene Karla Marxa. Za Majski Glas ga je napisal I. J.

Anton Garden opisuje v članku "Na pragu nove dobe" toke, ki so priveli svet na rob starega reda in se pomejajo dalje v novo revolucionarno dobo.

Naročila so od objave prejnjega izkaza pa do prošebote poslali sledeči:

Peter Banich, La Salle, Ill., 50 iztisov; po 25 iztisov: Fr. Augustin, Imperial, Pa.; John Langerholc, Johnstown, Pa.; Chas. Bogataj, Power Point, O., in Charles Zakely, Red Lodge, Mont. Anton Sular, Arma, Kans., 24 iztisov. Mike Krultz, Willard, Wis., 20 iztisov; po 10 izvodov: Louis Lesser, Eveleth, Minn., Anton Schukle, Richmond, Calif., druš. št. 80 SSPZ, Herminie, Pa., druš. št. 325 SNPJ, Gowanda, N. Y., Jos. Mihelič, East Helena, Mont., Anton Kokal, Helper, Utah, druš. št. 65 SNPJ, Mulberry, Kans., Frank Mikoletich, Vinton, Pa., in druš. Planinski raj št. 172 JSKJ, Johnstown, Pa. Po 5 do 10 izvodov: druš. št. 14 SNPJ, Brooklyn, N. Y., Anton Zganjar, Gilbert, Minn., John Biskar, Mascoutah, Ill. in John Vidmar, Windsor Heights, W. Va. Dalje so poslali naročila Jos. Kosenina, Dillonvale, O., Mary Fradel, Latrobe, Pa., John Majdich, Farmington, Ill., Andrew Simenec, Cornwall, Pa., in Louis Makovitz, Carlinville, Ill.

Cena reviji "Majski Glas" je za posamezen izvod samo 20c. Naša želja je, da prikle v stanovanje vsakega našega delavca, zato je cena tako nizka. Ta naročina seveda ne pokrije tiskovnih stroškov, pač pa nabiramo v ta namen

Dostikrat čujete v teh časih o propaganji socialističnega gibanja. Članek, ki ga je napisal William M. Feigenbaum bo s števkami dokazal na-spretno.

"Avstrija in Evropa" je naslov članka, ki ga je napisal Otto Bauer.

Poleg teh bodo v Majskem Glasu zastopani Katka Zupančič, Ivan Molek, Ivan Vuk, Jacob Zupančič, Louis Beniger, Mile Klopičič, Anton Slabe, F. S. Tauchar in več drugih.

Cena reviji "Majski Glas" je za posamezen izvod samo 20c. Naša želja je, da prikle v stanovanje vsakega našega delavca, zato je cena tako nizka. Ta naročina seveda ne pokrije tiskovnih stroškov, pač pa nabiramo v ta namen

Sledeči predlog: "Klub it. 14 JSZ, Little Falls, N. Y., predlaga k VIII. členu pravil JSZ ustanovite posebnega agitacijskega fonda, v katerem naj vsak član plačuje 5c mesечно.

Namen tega fonda je omogočiti upolitev stalnega potovnega organizatorja za JSZ, ki bi ob enem agitiral tudi za Proletarca."

Apeliram na člane in članice, da se udeleže tega glasovanja. V razpravi, ki je trajala do volitev, so bila povedana mnenja in argumenti za in proti. Glasujte tako, kakor smatrate, da bo najboljše za vaš klub in JSZ.

Glasovanje o sedežu pr. hoda-nega zora

Glasovanje o vprašanju sedeža bodočega zora traja od 15. marca do 2. maja. Članstvo ima izbirati med sledečimi mestimi:

Canonsburg, Pa.

Chicago, Ill.

Cleveland, O.

Tisto, ki dobi največ glasov, bo sedež bodočega zora. Na odbore klubov apeliram, da naj pride na ta shod in čuje o bojih in o položaju v Avstriji ter v Evropi govor iz ust človeka, ki je prišel v to deželo direktno s proletarske bojne fronte. — P. O.

glasare in pa denarne doneske v fond za pokritje tiskovnih stroškov Majskega Glas. Na

čitatelje Proletarca apeliram, da nabirajo naročnike, doneske in oglase.

Cene Majskemu Glasu so:

Posamezen izvod	... \$ .20
10 iztisov	1.90
25 iztisov	4.50
50 iztisov	8.50
100 iztisov	16.00
250 iztisov	37.50

Naročila so od objave prejnjega izkaza pa do prošebote poslali sledeči:

Peter Banich, La Salle, Ill., 50 iztisov; po 25 iztisov: Fr. Augustin, Imperial, Pa.; John Langerholc, Johnstown, Pa.; Chas. Bogataj, Power Point, O., in Charles Zakely, Red Lodge, Mont. Anton Sular, Arma, Kans., 24 iztisov. Mike Krultz, Willard, Wis., 20 iztisov; po 10 izvodov: Louis Lesser, Eveleth, Minn., Anton Schukle, Richmond, Calif., druš. št. 80 SSPZ, Herminie, Pa., druš. št. 325 SNPJ, Gowanda, N. Y., Jos. Mihelič, East Helena, Mont., Anton Kokal, Helper, Utah, druš. št. 65 SNPJ, Mulberry, Kans., Frank Mikoletich, Vinton, Pa., in druš. Planinski raj št. 172 JSKJ, Johnstown, Pa. Po 5 do 10 izvodov: druš. št. 14 SNPJ, Brooklyn, N. Y., Anton Zganjar, Gilbert, Minn., John Biskar, Mascoutah, Ill. in John Vidmar, Windsor Heights, W. Va. Dalje so poslali naročila Jos. Kosenina, Dillonvale, O., Mary Fradel, Latrobe, Pa., John Majdich, Farmington, Ill., Andrew Simenec, Cornwall, Pa., in Louis Makovitz, Carlinville, Ill.

Sodrug Holmes je napravil s svojim govorom na navzoče zelo dober vtis. Ker je zelo poznan in popularen, je stranka z njegovo kandidaturo veliko pridobil.

Tajnica Limbach je prejedni pred banketom izrekla željo, da naj bi prišlo naših sodelugov vsaj za eno mizo. A prišli so Anton Zornik s soprogo in sinom, in John Zigon. Iz Universala je prišlo 14 mladih naših fantov, med njimi bratje Kumer.

Sodrug Holmes je napravil s svojim govorom na navzoče zelo dober vtis. Ker je zelo poznan in popularen, je stranka z njegovo kandidaturo veliko pridobil.

Tajnica Limbach je v bojniških govorov poročala o napredku stranke in o zelo dobroh izgleđih za povečanje socialistične reprezentacije v pennsylvanski legislaturi. Socialistična poslanca Darlington Hoopes in Mrs. Lilith Wilson sta ponovno nominirana, in kakor poročajo iz Readinka, imata najboljše izglede za zmago, čeprav se demokrati in republikanci združujejo, v namenu, da ju porazijo.

Majski Glas je dobil v Pa. že precej naročil. Priporočam vsem, ki si ga še niso naročili, da to gotovo store.

Iz zapadne Penne

Konferenca klubov JSZ in društvo Prosvetne matice dne 25. marca na Syganu je bila zelo dobro obiskana.

V Bridgevillu je nekaj naših somišljencov za obnovitv socialističnega kluba. Uprati je, da svoj namen uresničijo.

Na Adamičevni predavanju dne 25. marca v S'abane

je bila udeležba obilna. Na

vprašanja je zadovoljivo odgovarjal. Mislim, da je bil ta shod našemu gibanju v korist.

Zvečer istega dne se je vrnil v Pittsburghu kampanjski banket socialistične stranke. Častni gost je bil profesor Jesse H. Holmes, ki je kandidat socialistične stranke za guvernerja. Pri mizah je bilo paro udeležencev in razpoloženje izbornje izbrano. V kampanjski fond je bilo nabranega \$682. všeči vsote, ki so se jih nekateri obvezljivi plačati. Sarah Limbach in dr. Van Essen sta se zavezala prispevati vsak \$50 in plačevala pa bosta na obroke — \$5 vsak mesec.

Naročila sta se tudi so-druža Math Tušek in Chas. Bogataj iz Power Pointa, O. Ko bodo imeli zborovanje klubov v društva v vzhodnem Ohio, pa pošlje tja naša konfrenačna organizacija dva zastopnika. Vrnilo se bo v nedeljo 29. aprila v omenjeni našeljini (na Power Pointu), večer prej pa veselica klubova JSZ v prid konference in našega gibanja vobče.

Predsednik konference na Syganu je bil Geo. Smrekar iz Aliquippa, zapisnik pa je vodil J. Koklič iz Strabane.

Glavne razprave na syganški konferenci so bile o volitvah in volilni kampanji, o Proletarju in njegovem angleški sekcijski, o Majskem Glasu, našem bodočem zboru itd. Konferenca je dala oglas v Majski Glas za vsoto \$5. V tiskovni fond Proletarca se je nabralo \$6.71.

V odboru konference so bili izvoljeni vsi prejšnji.

Prihodnje zborovanje bo v nedeljo 5. avgusta v Cannonsburgu. Isti dan bo prirejen v prid konference tudi piknik.

Prvomajska proslava

Chicago. — Prejano soboto 24. marca, smo se na plesu Save in mladinskega odseka kluba št. 1 prav slavo zabavali v Masonic templu na Millard Ave. Udeležba bi bila res lahko večja, ampak smo pač malo agitirali. Kljub temu bo nekaj desetakov za blagajno. Poleg udeležencev je do tega udeležen gostilničar Rudolf Scaroe s 2047 W. 21. St., ki je prispeval sodček piva, za kar mu v imenu občev odsekov prav lepa hvala. Save ni pozabil niti gostilničar Joseph Spilak s Cermakove ceste.

Prihodnja priredba kluba in Save bo prvomajska proslava v nedeljo dne 29. aprila v dvorani SNPJ. Naša proslava tega delavskoga praznika se bo vrnila s koncertom in kratko igro v enem dejanju. Na to proslavo že sedaj opozarjam slovensko delavstvo v širnem Chicagu in posebno še čitatele Proletarca.

Rezervirajo se dogodevne priredbe v klubo v Savino proslavo Prvega maja, največjega delavskoga praznika.

Odbor.

O konferenci na Syganu</

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Imel je načrt, ki so ga žepetali od učesa do učesa — načrt, po katerem mora kljub navideznim popustom zmagati in ki je v svojih učinkih uničeval. Katoličanom ne bo več prepovedoval kandidatur, spravil bo najprej sto, potem dvesto, potem tristo prištev v zbornico, potem poruši savojsko monarhijo in ustanoji nekakšno velikansko federacijo pokrajin, tež pa bo vzvišeni predsednik zopet Rim posujoči Sveti oče.

Ko je Prada dovršil, se je zopet začel smejati in kazati svoje bele zobe, ki niso bili nikakor ustvarjeni zato, da bi izpustili plen, ki ga drže.

"Torej vidite, braniti se moramo, ker nas hočejo pometati vun. Na srčo so pri takih rečeh še male zaprake. Ali take sanje vendar silno učinkujejo na gotove prenapete možgane, kakor na primer na Santobonove. Vidite, to je človek, katerega bi Sanguinetti lahko povedel kako daleč z eno samo besedo, če bi le hotel... Oj, ta ima dobre noge! Le poglej tja gor! Že je dospel do male kardinalove palace, že vstopa — ona bela vila, vidite, z izklesanimi balkoni."

Zares je bilo videti malo palaco, eno pravih hiš v Frascatiju; bilo je moderno poslopje v renesančnem slogu, čigar okna so gledala na neskončnost rimske Kampanje.

Bilo je enajst. Ko se je Pierre poslovil od grofa, da bi sam šel gor in opravil svoj posej, je ta se trenotek podrljal njegovo roko.

"Veste, če bi bili prav ljubezni, bi še zajtrkovali z menoj... Ali Vam je všeč? Poščite me, čim ste prosti, tam v oni restavraciji z rožnatim pročeljem. V eni ura uredim svoje opravke, pa bom prav srečen, če ne bom moral sam jesti."

Začetkom se je Pierre branil, toda imel ni nobenega primernega izgovora, in naposled se je moral vdati, premagan od Pradove resnične očarljivosti. Ko sta se ločila, je imel le eno cesto, da je prišel do kardinalovih vrat. Ta je bil zelo pristopen, deloma ker je čutil potrebo zgovorljivosti, deloma ker je preračuneno hotel igrati poljudnega moža. Zlasti v Frascatiju so se odpirala njegova vrata celo pred najpreprostejšim talarjem na steklo. Mladega duhovnika so takoj spustili do njega; ni se malo čudil ob tem sprejemu, ker se je spominjal na slabo voljo sluge v Rimu, ki mu je odsvetoval od te poti, češ, da je Njega eminence bolehen in ne mara, da bi ga motili ljudje. V resnicni ni bilo niti govora o kakšni bolezni, zakaj vse v tej udobjni, od solnčne svetlobe preplavljeni vili se je smehljalo in bleščalo. Čakalnica, v kateri so ga pustili samega, je bila opremljena s strasnim rdečim baržunastim pohištvo, ali razsvetljevala jo je najkrasnejša luč sveta in gledala je na to izredno, golo, ravno Kampanjo, ki jo dela večna Fata Morgana preteklosti krasno brez primere. Zato je tudi stopil, ko je čakal, da ga pokličejo, k široku odprtju okna balkona in zatopil svoj pogled v neskončno morje travnikov tja do belo se lesketajočega Rima v daljavi, nad katerim se je vzpenjala kupola svetega Petra — mala, bleščeca pega, komaj tako velika kakor noht mezinca.

Komaj je bil stopil k oknu, ko ga je preseenetil razgovor, čigar posamezne besede so povsem razločno segale do njega. Sklonil se je in naposled je razumel, da se je Njega eminence sam na drugem balkonu pogovarjal z nekim duhovnikom, od katerega je videl le talar. Sicer pa je vendar le takoj spoznal Santobona. Prvi hip se je hotel takoj umakniti, ali potem so ga zadržale besede, ki jih je slišal.

"Takoj bomo vedeli!", je dejal eminence s svojim tolstim glasom. "Poslal sem Evfemija v Rim. Le njemu zaupam. Saj že prihaja vlak, s katerim se vrača."

Zares se je v ogromni ravni prikazal vlak. Bil je še majhen kakor otroška igračka.

Santobono je strastno izrekel nekoliko besed, ki jih je Pierre slabo slišal; ali takoj nato je kardinal razumljivo nadaljeval:

"Da, da, dragi moj, katastrofa bi bila velika nesreča. Oh, Bog nam še dolgo ohrani Njega svetost!"

Oblomknil je, in ker ni bil hinavec, je dopolnil svoje misli.

"Vsaj ta trenotek nam ga ohrani, zakaj zdaj so hudi časi. V velikem strahu živim; pristaši Antikrista so zadnji čas pridobili mnogo tal."

Santobono je nehoti vzliknil.

"O, eminencia, Vi boste delovali, zmagali boste!"

"Jaz, dragi moj? Kaj pa naj storim? Na razpolaganje sem svojim priateljem, onim, ki hočejo verovati vame le zaradi zmage Svetе stolice. Oni morajo delovati; vsak mora delati po svojih močeh, da se zlemu zapreti in da dosežejo dobri uspeh... Oh, če voda Antikrist —"

Ta ponavljajoča se beseda "Antikrist" je Pierre zelo vznemirila. Naenkrat se je spomnil na to, kar mu je bil dejal grof: Antikrist — to je bil kardinal Bocanera.

"Pomislite, dragi moj: Antikrist v Vatikanu! S svojim nespravljivim ponosom, s svojo železno voljo, s svojim mračnim hrenenjem po ničemer razruši vero do dobrega; zakaj nič več se ne more dvomiti: On je s preročevanjem napovedana žival smrti, ki preti, da pogolnate sama s sabo vse v svojem divjem diru k temi prepada. Poznam ga, sanja se mu le o vztrajnosti in o polomu, objel bo stebre tempelna in jih omajal, pa pokopal pod njimi sebe in vse katoličanstvo. Niti pol leta ne mine, pa bo izgnan iz Rima, sprt z vsemi narodi, proklet od Italije in po svetu bo vlačil blodečo pošast zadnjega pača."

Votlo godnjanje, zadušena kletev Santobona je sledila temu strašnemu preročanstvu. Ali vlak je dospel na kolodvor in med prvimi potniki, ki so izstopili, je Pierre spoznal malega abbeja, ki je korakal tako hitro, da se mu je talar opletal okrog nog. Bil je abbe Eufemio, kardinalov tajnik. Ko je opazil svojega gospodarja na balkonu, je pozabil na vse obzire do ljudi in stekel po nagnjeni cesti.

"A, tukaj je Eufemio!" je zaklical eminence trepetajoč od strahu. "Zdaj končno, končno zvemo!"

Dalje prihodnjič.)

Socialist, ki je res socialist, mora imeti prepričanje. Le kdor ga resnično ima, je sposoben ostati socialist tudi v preizkušnjah.

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih postali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljajo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so šteće na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

III. IZKAZ.

Anton Zornik, Herminie, Pa.	31 1/2
Anton Jankovich, Cleveland, O.	28
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	15
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	13
Frank Petavs, Little Falls, N. Y.	12
Joško Oven, na agitaciji v Ohio	12
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	6
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	6
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	6
Albert Naprudnik, Detroit, Mich.	6
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	5
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	5
Peter Banich, La Salle, Ill.	4
Frank Skufca, Indianapolis, Ind.	4
Frank Nagode, Sheboygan, Wis.	3
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	3
Joseph Lever, Newburgh, O.	2 1/2
Frank Augustin, Imperial, Pa.	2
John Kosin, Girard, O.	2
Leo Junko, Detroit, Mich.	2
John Tancek, Girard, O.	2
Frank Martinjak, La Salle, Ill.	2
Lawrence Selak, Star City, W. Va.	2
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.	1
Jacob Bergant, Lisbon, O.	1
Rudolf Fradel, Yukon, Pa.	1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 177 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (5 tednov) 196.

Nov odvetniški urad na zapadni strani

John Setecka, odvetnik, ki je do zdaj imel svoj urad v mestu, že odprl svoj urad tudi na zapadni strani. Nahaja se na 3737 W. 26th St., kjer bo na razpolago strankam. Njegov urad bo odprt ob 6:30 do 8. zvečer ob torkih in četrtekih, in ob 3. do 4. pop. ob sobotah. V izrednih slučajih po potrebi. Njegov telefon je Lauderdale 1938.

Imate pritožbo?

V slučaju, da je vaš naslov v imenu Proletarca napačen, ali če se je primerila kak druga pomota, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici, ki vas stane samo 1c.

Napredna društva, pristope v Prosvetno matico!

PAST ZA DELAVSKE DRUŽINE

lavstva Jugoslavije v Beogradu nedvomno svoj vrhunec. V veliki dvorani so priredila združena delavska socialistična kulturna društva velik svečani koncert, ki je imel ogromen obisk. Oder je bil ves rdeč, v ozadju pa je razsvetljen napis: "Proletarci vse dežel, združite se!"

Ko so vstopili delegati socialistične internationale in socialističnih strank iz inozemstva, je otvoril večer sodr. dr. Živko Topalović, nakar je krepek zbor, sestavljen iz najmlajših dece do starih sodrov, odpel na odru "Internacionalo". Vsa dvorana je vstala in nepopisno navdušenje in ploskanje je spremljalo delavsko pesem svobode in bratsvstva.

Sledili so nastopi pevskih zborov delavskih društev "Abraševiča", dečje zveze "Budučnost", tamburašev "Pobede" in solistov Narodnega gledališča. V sredi programa je prisotne najgloblje zajel svetčani trenutek, ko je deca razvila na odru

rdečo zastavo.

Urno-besi vzklik, ploskanje in solze v očeh delavcev... Inozemski delegati so strmeli nad tem globinjam vznemirjenjem in spoštovali našega delovnega naroda pred zastavo mednarodne delavske zavesti, ljubezni in bratstva. Naslednji dan je v slavnostnem zborovanju sodr. dr. Winter izjavil, da je še do tega trenutka dvomil, če je pokret za obnovo socialistične stranke v Jugoslaviji potreba delavstva samega ali pa morda samo ožjega kroga. Ob razvitu rdečo zastavo in po zopetnem odpevjanju Internationale ob koncu tega svečanega koncerta, pa je z ostalo delegacijo uvidel, da je gibanje za obnovo socialnodemokratske stranke res zajelo notranjost najširših slojev, da je to njih srčna potreba. Kakor ogromen vihar je zavrsalo zvečer ob ločitvi, ko so zveneli z odra že v drugič zadnji krepki glasovi "Internacional". Pesti krepkih delavskih mišic, ki so se v tisočih dvigale proti rdečemu odru v pozdrav, so bile živa podoba naše neomajane volje, da rdeča zastava zopet dvigneta in je ne pustimo nikoli več pasti, niti omadezavati.

Tako je naslednji dan v slovenskem naslikal s. dr. Topalović voljo in sklep jugoslovanskega delavstva po dnevne zborovanju.

— Delavska Politika.

Socialistična stranka v Jugoslaviji ni dovoljena

Ljubljansko "Jutro" poroča, da vlada v Beogradu predloženega statuta za obnovitev socialnodemokratične stranke v Jugoslaviji ni odobrila, češ, da je v nasprotju z zakonom o političnih strankah v Jugoslaviji.

Zaključek kongresa med petjem internacionalne

Predsednik s. Petajan je na razglasil, da je kongres dovršil svoje delo, da je Socialnodemokratična stranka ustavljena in da bo v trenutku, ko bodo urejene tudi ostale formalnosti, pričela s svojim delom. Delavstvo si v tem trenutku odprel pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega moža. (Medklj. Dimitrov.) Topalović: Da, Dimitrov. Baš se na pravem mestu spominja ime tega moža. Kongres je viharno pritrjeval s. Topaloviću, vzklikal: Dimitrov! Doli nemški faizem, nato pa je med gromovitim ploskanjem odobil pristop k Socialistični stranki, ki bo moral skrbeti zanimali za vedno." Balkanski socialisti so in bodo vedno postavili svojega mož

JOŠKO OVEN:

Iz zgodovine rojstva in smrti Pariske komune

(Konec.)

Meseca junija so se že pričeli procesi proti komunardom. Trajali so štiri leta. V mnogih slučajih je dalj. Večko 30,000 ljudi je bilo obsojenih v ječo, na otoke ali deportacijo. Veliko je bilo obsojenih v smrt. Eksekucije so se vršile do leta 1875. Čez 8,000 jih je bilo poslanih v Novo Kaledonijo. Kot pravi Lissagaray: "Srečen je bil tisti, kateri je padel smrtno zadet na barikadi." Delavsko gibanje je bilo po padcu komune skorpopolnoma zatrlo. Klerikali in reakcionari z MacMahonom na čelu, kateri je postal za svoje zasluge predsednik republike, so bili absolutni gospodarji Francije. Da ni Francoska postala zopet kraljestvo ni bilo krivo to, da niso ti ljudje tega hoteli — ampak zato, ker se niso mogli zediniti, katera dinastija naj vladala. Proti koncu leta 1879 so pa napredni elementi postali zopet tako močni, da so prisilili vlado, da je leta 1880 pomilostila vse komunarde.

Izmed procesov, kateri so se vršili proti komunardom v Versaillesu, je najbolj zanimiv eden prvih, v katerem so bili obsojeni na smrt Ferre, Rossel in Bourgeois. Bil je to proces proti voditeljem komune. Bilo je tu precej ljudi, ki so načeljevali komuni, ali pred sodiščem so se izkazali vse — samo ne junaki. Ferri je gledal in posusal. Da ga je njih obnašanje bolelo, je razvidno iz njegovega zagovora. Ponosno je stal pred sodniki, priznal, da je dal povelje za eksekucijo talcev in podaril, da je revolucionar in socialist (Blanquist). S svojim nastopom jim je pokazal, da se ne bo smrti in da noči usmiljenja. Triinštideset let pozneje je na Dunaju povedal socialistični revolucionar George Weissel svojim rabljem skoro iste besede... Ferre je bil ustreljen zaenzo z Bourgeoisom in Rosselom 28. novembra 1871. (Bil je to tisti Rossel, ki je načeloval vojne oddelki komune ter pozneje pobegnil. Versalci so ga ujeli na begu.) Da se nad Ferrejem še bolj maščujejo, so Versalci zaprli njegovega očeta, mater in brata. Nobeđen njih se ni udeležil komune. Mati je v ječi zblaznila in kmalu nato umrla. Oče je bil bolan in bratu se je vsed trinčenja omračil um. Ostala je samo sestra, katera je delala noč in dan — za brata. Ferre ji je pisal zadnje pismo par minut pred eksekucijo. Znoreda brata so rabili zaprli skupaj s Ferrejem, in takoj je moral cel mesec živeti in trpeti z blaznim bratom.

Njegovo zadnje pismo se glasi:

JUBILEJNA SLAVNOST 30-letnice S. N. P. J. V NEDELJO 8. APRILA 1934

v jednotini dvorani, 2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

PRIREDI JO FEDERACIJA SNPJ ČIKAŠKEGA OKROŽJA.

Pričetek sporeda ob 3. pop. Enodejanke.
Nastop Šublja.

Governika: FILIP GODINA v imenu SNPJ in JOHN RAK
v imenu federacije.

Po končanem sporedu ples v obeh dvoranah. V gornji igra J. Kochevarjev, v spodnji Benchanov orkester.

Vstopnice v predprodaji 40c.

LA GUARDIA V DVEH VLOGAH

Torek 28. novembra 1871.
9:30 zjutraj.

Moja draga sestra: V par trenutnih bom mrtve. Moj zadnji moment spominja bo s teboj. Prosim te, vzemni moje truplo in ga pokopljti tik moje matere. Če moreš, objavi to v listu, da bodo prijatelji vedeli. Ampak ne cerkvenega pogreba. Jaz hčem biti pokopan materialist kot sem živel. Polozii vence spominče na materin grob.

Skušaj ozdraviti brata ter potolasti očeta in povej jim, da jih ljubim. Sedaj te pa tisočkrat objamem in zahvalim za vse dobre, ki si mi jih dala. Prengaj svojo žalost — kar si mi obljuščim. Kajti jaz sem srečen. Končano bo moje trpljenje in nujenega vzroka ni žalovati za mejo.

Ves tvoj brat,
Theophile Ferre.

Dolgo bi se lahko govoril. Na pr. o junaski Louise Michel, ki se je borila v komuni od začetka do konca, o Da Costa itd. Ali dovolj. Omenim še samo Blanquia. Pozneje enkrat bom skušal podati življenejnjepis tega človeka, ki je igral, čeprav zaprt, v Pariski komuni tako važno vlogo. Thiers ga je držal v ječi do leta 1879. Potem ga je moral na ljudsko zahteval izpustiti. Umrl je na novoletni dan 1881.

Vsako leto korakajo v Parizu 26. marca delavci in revolucionarji na pokopališče Pere Lachaise, pred "Mur des Federe", kjer leže tisoči komunardov. In ne samo ta dan, ampak celo leto je ta zid potkrit z venci rdečih rož — Tičo, pobiti in masakrirani v krvi so močnejši sedaj kot pa so bili v življenju. Njih napake, dobre in slabe strani, so bile za vzgled in šola ruskim revolucionarjem, in bodo za vzgled in šolo tisočem, ki še pridejo. Njih ideal o svobodi in bratstvu — o zedinjenju delavske republike Evrope, kjer ne bo izkoričanja in ne vojne in končno vsega sveta osvobojenega v socializmu — še živi — in bo živel, dokler se ne uredi — — In tako se dviga komuna, ogromna in strašna. Thiers, Galiffet, Dollfuss — bodo kmalu pozabljeni. Ali Pariska komuna in Dunaj ostaneta zapisana na žarečem stebru revolucije, katero je odobril strankin odbor soglasno!

Dokler je bil sedanji newyorski župan Fiorelo La Guardia član kongresa, je kribe s svojo policijsko silo, ali jih ne bo. Nekaj časa je dopustil, da so smeli stavkarji skebe napadati ne da bi se policija dosti umesavala, toda ko so župana obdolžili, da zanesma županje "dolžnosti", je izprevidel, da je prišel v škriče, kajti zameril se je stavkarjem in kompanijam. Na sliki je prizor iz spopada, ko stavkarji primorajo par stavkalkih voznikov pustiti svojo "službo". Z obdolžitvijo zanemarjanja dolžnosti pa se peca v interesu kompanij velika porota.

blikanskega župana: ali bo protektiral skebe s svojo policijsko silo, ali jih ne bo. Nekaj časa je dopustil, da so smeli stavkarji skebe napadati ne da bi se policija dosti umesavala, toda ko so župana obdolžili, da zanesma županje "dolžnosti", je izprevidel, da je prišel v škriče, kajti zameril se je stavkarjem in kompanijam. Na sliki je prizor iz spopada, ko stavkarji primorajo par stavkalkih voznikov pustiti svojo "službo". Z obdolžitvijo zanemarjanja dolžnosti pa se peca v interesu kompanij velika porota.

Blamaža kraljevašev v Chicagu

Slovenski "demokrati" osmešeni. — Otročja "politika". — Resolucija proti Kolombatoviću

V Chicagu se že dolgo boriata za "politično" prvenstvo konzulatov jugoslovansko centralno organizacijo, napolnil je pod raznimi pretvezami parkrat dvorano z Jugoslovani, povabil nekaj demokratskih politikov, in jim dejal: Vidite, ves jugoslovanski narod je z nami in za nami!

En tak shod so konzulovci sklicali tudi v nedeljo 25. marca v dvorano Pilzenskega Sokola na So. Ashland Ave. Povalili so nanj I. Palandecič. Gre se pred vsem zato, kdo naj razpolaga z denarjem, ki ga dajejo v volilnih kampanjih demokrati in republikanski politični.

In tej tekmi je konzul ustanovil jugoslovansko centralno organizacijo, napolnil je pod raznimi pretvezami parkrat dvorano z Jugoslovani, povabil nekaj demokratskih politikov, kakor pričakovali.

Komunisti so s pomočjo hravtovih separatistov in drugih protivnikov konzulove Zavertnik-Pavličeve kraljevaške politike sprejeli na konzulovem shodu resolucijo — proti konzulu. Od ameriške vlade v resoluciji zahtevajo, da mu naj izda potni list, ker se tu umešava v stvari, katero bi ga v njegovi službi ne smele brigati. Istotako so na kraljevaškem shodu sprejeli resolucijo proti — režimu in jo poslali kralju v Beograd.

Dasi ljubim komedije, nisem utegnil na ta shod. Zato se moram opirati na izjave drugih očividcev. "Radnikov" poročevalci pravi, da ko so začeli agenti režima prihajati na oder, nisi mogel soditi, kdo je večji streber od drugega, propalica ali Hizun.

Nekdo od sklicateljev shod je prečital resolucijo proti Palandeciču in "Radnik" trdi,

da je samo manjšina glasovala zanj, medtem ko sta bili Fišerjevi resoluciji sprejeti z ogromnim "ja". Nihče ni bil proti — ali pa so bili morda Palandecičevi pod masko komunisti, da so se zvezali s Palandecičem, kateremu predbacivajo vse mogoče in nemogoče kompanijske unije in ob enem je v prilog svobodnih unij. Namen je delodajalcem prisiliti, da bi tudi delavcem priznali nekaj pravic, ne samo sebi. Ampak z Wagnerjevo predlogom ne bo nič. V imenu ameriške trgovske komore je obsodil njen načelnik Henry I. Harriman, lokalne trgovske zbornice in posamezni kapitalisti pa so poslali kongresnikom v senatorjem osebna pisma s svarilom, da naj nikar ne glasujejo zanj, pač pa, da bo v "korist vsi deželi", če delujejo proti.

Ker delavci zanj vseeno volijo, bodo upoštevali nasvet kapitalistov, od katerih bodo v protiugru dobili visoke prispevke v kampanjske namene.

Trdijo, da ko je prišlo na shodu do "tučnjave", je Richard junak pogremil. Le komendant Ameriške jugoslovenske legije, Edward Skubic, je ostal na pozornici, s katere so ga "komunistični-Palandecičevi gangsterji" trešili v dvorano. V prvem prizoru pa so na enak žogometni način vrgli s pozornice (z odrza) Radnikovega Fišera. "Rad-

nik" piše, da je pet konzulovih gangsterjev planilo na Fišera izozad, toda Fišer se je pred odrom naglo pobral in nadaljeval svoj govor — v dvorani pa vika i buka — prav kakor bo na sodnji dan. Ker Fišerjevega govoru ni bilo mogoče čuti, razen najboljših, ga je priobčil v "Radniku" v veliko zabavo svojih čitateljev. "Demokrati" s svojimi vodji pa so kajpada poparjeni, kajti takega konca niso pričakovali.

Komunisti so s pomočjo hravtovih separatistov in drugih protivnikov konzulove Zavertnik-Pavličeve kraljevaške politike sprejeli na konzulovem shodu resolucijo — proti konzulu. Od ameriške vlade v resoluciji zahtevajo, da mu naj izda potni list, ker se tu umešava v stvari, katero bi ga v njegovi službi ne smele brigati. Istotako so na kraljevaškem shodu sprejeli resolucijo proti — režimu in jo poslali kralju v Beograd.

Dasi ljubim komedije, nisem utegnil na ta shod. Zato se moram opirati na izjave drugih očividcev. "Radnikov" poročevalci pravi, da ko so začeli agenti režima prihajati na oder, nisi mogel soditi, kdo je večji streber od drugega, propalica ali Hizun.

Nekdo od sklicateljev shod je prečital resolucijo proti Palandeciču in "Radnik" trdi,

da je samo manjšina glasovala zanj, medtem ko sta bili Fišerjevi resoluciji sprejeti z ogromnim "ja". Nihče ni bil proti — ali pa so bili morda Palandecičevi pod masko komunisti, da so se zvezali s Palandecičem, kateremu predbacivajo vse mogoče in nemogoče kompanijske unije in ob enem je v prilog svobodnih unij. Namen je delodajalcem prisiliti, da bi tudi delavcem priznali nekaj pravic, ne samo sebi. Ampak z Wagnerjevo predlogom ne bo nič. V imenu ameriške trgovske komore je obsodil njen načelnik Henry I. Harriman, lokalne trgovske zbornice in posamezni kapitalisti pa so poslali kongresnikom v senatorjem osebna pisma s svarilom, da naj nikar ne glasujejo zanj, pač pa, da bo v "korist vsi deželi", če delujejo proti.

Ker delavci zanj vseeno volijo, bodo upoštevali nasvet kapitalistov, od katerih bodo v protiugru dobili visoke prispevke v kampanjske namene.

Trdijo, da ko je prišlo na shodu do "tučnjave", je Richard junak pogremil. Le komendant Ameriške jugoslovenske legije, Edward Skubic, je ostal na pozornici, s katere so ga "komunistični-Palandecičevi gangsterji" trešili v dvorano. V prvem prizoru pa so na enak žogometni način vrgli s pozornice (z odrza) Radnikovega Fišera. "Rad-

nik" piše, da je pet konzulovih gangsterjev planilo na Fišera izozad, toda Fišer se je pred odrom naglo pobral in nadaljeval svoj govor — v dvorani pa vika i buka — prav kakor bo na sodnji dan. Ker Fišerjevega govoru ni bilo mogoče čuti, razen najboljših, ga je priobčil v "Radniku" v veliko zabavo svojih čitateljev. "Demokrati" s svojimi vodji pa so kajpada poparjeni, kajti takega konca niso pričakovali.

Komunisti so s pomočjo hravtovih separatistov in drugih protivnikov konzulove Zavertnik-Pavličeve kraljevaške politike sprejeli na konzulovem shodu resolucijo — proti konzulu. Od ameriške vlade v resoluciji zahtevajo, da mu naj izda potni list, ker se tu umešava v stvari, katero bi ga v njegovi službi ne smele brigati. Istotako so na kraljevaškem shodu sprejeli resolucijo proti — režimu in jo poslali kralju v Beograd.

Dasi ljubim komedije, nisem utegnil na ta shod. Zato se moram opirati na izjave drugih očividcev. "Radnikov" poročevalci pravi, da ko so začeli agenti režima prihajati na oder, nisi mogel soditi, kdo je večji streber od drugega, propalica ali Hizun.

Nekdo od sklicateljev shod je prečital resolucijo proti Palandeciču in "Radnik" trdi,

da je samo manjšina glasovala zanj, medtem ko sta bili Fišerjevi resoluciji sprejeti z ogromnim "ja". Nihče ni bil proti — ali pa so bili morda Palandecičevi pod masko komunisti, da so se zvezali s Palandecičem, kateremu predbacivajo vse mogoče in nemogoče kompanijske unije in ob enem je v prilog svobodnih unij. Namen je delodajalcem prisiliti, da bi tudi delavcem priznali nekaj pravic, ne samo sebi. Ampak z Wagnerjevo predlogom ne bo nič. V imenu ameriške trgovske komore je obsodil njen načelnik Henry I. Harriman, lokalne trgovske zbornice in posamezni kapitalisti pa so poslali kongresnikom v senatorjem osebna pisma s svarilom, da naj nikar ne glasujejo zanj, pač pa, da bo v "korist vsi deželi", če delujejo proti.

Ker delavci zanj vseeno volijo, bodo upoštevali nasvet kapitalistov, od katerih bodo v protiugru dobili visoke prispevke v kampanjske namene.

Trdijo, da ko je prišlo na shodu do "tučnjave", je Richard junak pogremil. Le komendant Ameriške jugoslovenske legije, Edward Skubic, je ostal na pozornici, s katere so ga "komunistični-Palandecičevi gangsterji" trešili v dvorano. V prvem prizoru pa so na enak žogometni način vrgli s pozornice (z odrza) Radnikovega Fišera. "Rad-

nik" piše, da je pet konzulovih gangsterjev planilo na Fišera izozad, toda Fišer se je pred odrom naglo pobral in nadaljeval svoj govor — v dvorani pa vika i buka — prav kakor bo na sodnji dan. Ker Fišerjevega govoru ni bilo mogoče čuti, razen najboljših, ga je priobčil v "Radniku" v veliko zabavo svojih čitateljev. "Demokrati" s svojimi vodji pa so kajpada poparjeni, kajti takega konca niso pričakovali.

Komunisti so s pomočjo hravtovih separatistov in drugih protivnikov konzulove Zavertnik-Pavličeve kraljevaške politike sprejeli na konzulovem shodu resolucijo — proti konzulu. Od ameriške vlade v resoluciji zahtevajo, da mu naj izda potni list, ker se tu umešava v stvari, katero bi ga v njegovi službi ne smele brigati. Istotako so na kraljevaškem shodu sprejeli resolucijo proti — režimu in jo poslali kralju v Beograd.

Dasi ljubim komedije, nisem utegnil na ta shod. Zato se moram opirati na izjave drugih očividcev. "Radnikov" poročevalci pravi, da ko so začeli agenti režima prihajati na oder, nisi mogel soditi, kdo je večji streber od drugega, propalica ali Hizun.

Nekdo od sklicateljev shod je prečital resolucijo proti Palandeciču in "Radnik" trdi,

da je samo manjšina glasovala zanj, medtem ko sta bili Fišerjevi resoluciji sprejeti z ogromnim "ja". Nihče ni bil proti — ali pa so bili morda Palandecičevi pod masko komunisti, da so se zvezali s Palandecičem, kateremu predbacivajo vse mogoče in nemogoče kompanijske unije in ob enem je v prilog svobodnih unij. Namen je delodajalcem prisiliti, da bi tudi delavcem priznali nekaj pravic, ne samo sebi. Ampak z Wagnerjevo predlogom ne bo nič. V imenu ameriške trgovske komore je obsodil njen načelnik Henry I. Harriman, lokalne trgovske zbornice in posamezni kapitalisti pa so poslali kongresnikom v senatorjem osebna pisma s svarilom, da naj nikar ne glasujejo zanj, pač pa, da bo v "korist vsi deželi", če delujejo proti.

Ker delavci zanj vseeno volijo, bodo upoštevali nasvet kapitalistov, od katerih bodo v protiugru dobili visoke prispevke v kampanjske namene.

</

UČITELJ KANTOREK

(IZ ROMANA "NA ZAPADU NIČ NOVEGA".)

Kantorek je bil naš razrednik, strogi, majhen človek v sivi skupni do pasu, z obrazom spomina. Imel je približno enako postavo kot podčastnik Himmelstoss, "strah Klosterberga". Je pravzaprav komično, da izvira nesreča na svetu tako često od majhnih ljudi, ali oni so bolj energični in bolj nočnosi kot visokorasi ljudje. Vedeni sem se varoval priti v kompanijske oddelke z majhnimi kompanijskimi vodi; večinoma so prokleti kojederci.

Kantorek je imel na nas med televadnimi urami tako dolgo predavanja, dokler se ni naš razred v celoti podal k okrajemu povojniku in se javil. Vidim ga še pred seboj, kako nas je pogledoval skozi svoja očala in vprašal s povzdignjenim glasom: "Vi greste vendar z nami, tovarisi?"

Taki vzgojitelji imajo svoja čuvstva tako često pripravljena v žepu televnika; saj jih vendar izdajajo na ure. Ampak o tem tedaj še nismo premljevali.

Eden med nami se je pa na vse pretege obotavjal in prav nič ni hotel z nami. Bil je to Josef Behm, dobrošen fant. Vendar se je dal pregovoriti, ker bi se sicer itak storil nemogočega. Morda jih je mislilo že več tako ko on; toda nihče ne ni mogel prav dobro izločiti, kajti besedilo "bojazljiv" so imeli v tem času celo starši kar hitro pri roki. Vsi ljudje skušajo niso namreč imeli nobenega pojma o tem, kar pride. Najpametnejši so bili pravzaprav ubogi in preprosti ljudje; oni so vojno smatrali takoj za nesrečo, medtem ko bolje si tukirani iz veselja niso vedeli ne kod ne kam, dasi bi si bili lahko glede posledic veliko preje na jasnom.

Katzinsky trdi, da izvira to iz vzgoje, ta dela ljudi bedaste. In kar reče Kat, to je premisli.

Po izrednem slučaju je bil Behm eden prvih, ki so padli. Pri nekem naskoku je dobil strel v oči, in pustili smo ga ležati kot mrtvega. S seboj vzetji ga nismo mogli, ker smo se moralni iznenada napadeni umakniti. Popoldne smo ga naenkrat zashišali klicati in videili smo ga zunaj lesi okrog. Preje je bil le nezavesten. Ker pa ni ničesar videl in bil od bolečin ves divji, ni izrabil nikakega kritja, tako da je bil od zgoraj ustreljen, predno je prišel kdo, da ga odnes.

Seveda Kantorka ne moremo spravljati s tem v zvezo; — kam pa bi prišel svet, ako bi imenovali to že krivdo. Bilo je vendar na tisoč Kantorkov, od katerih je bil vsak prepričan, da dela na gotov zanj priven način najboljše.

V tem pa tiči za nas ravno njih bankrot.

Oni bi morali postati nam osemnajst let starim posredovalci in vodniki v svet odraslo-

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

Pišite po cenik
PROLETARCU

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Na sliki je ulica v delavskem predmetstvu porušil tornado. Veliko ljudi je bilo v tem New Orleansa v Louisiani, ki jo je nedavno viharju težko poškodovanih.

Lansko jesen sem dobil pisimo nekega premogarja v Illinoisu v katerem mi zatrjuje, da ni niti polovico tistega res, kar se je pisalo v prid Progresivne unije. Našteval je, da je tudi pod njenou jurisdikcijo veliko šikaniranja, preziranja ter intrig. Ne vem, ali je pisal resnico ali ne. Podpisal se ni, pojasnil pa je, da ne pove imena radi tega, ker bi se lahko izvedelo, teror pa da je tam tolikšen, da ni nihče, ki pride na sum, varen življenja. Pobojev in pretegov je bilo takrat res veliko.

Bral sem urednikov članek v New Leadru, v katerem obžaluje masno borbo premogarjev v Illinoisu. Navedel je dejstva, ki prikazujejo, da je v enih ozirih pri Progresivni uniji enako slabo ravnanje kakor v UMW. Odstavili so urednika svojemu glasilu, ki je potem ustanovil svoj mimeografični list ter v njemu začel ljuto napadati vodstvo Progresivne unije. Njeno glasilo je pisalo o mnogih problemih zelo konfuzno. Boj so imeli tudi zaradi voditeljice ženske pomožne organizacije. Kregali so se med seboj na shodih in pri tem pozabili, da so svojo unijo ustanovili zato, da nadomestijo UMW.

Zelo nespametno je verjetno tistem demagogom, ki obljubljajo čudežne reforme preko noči. Pravijo: "Sledite nam, pa bo dobro." Ljudje, ki jim sledijo, kaj kmalu uvidijo, da so taki preroči še celo slabši nego tisti, proti katerim so se pognali v boj.

Kako malo razredne zavednosti je zdaj med premogarji, dokazuje prošla konvencija UMW. Tolkio je bilo trpljenje in žrtve, ki so jih pretrpeli premogarji v bojih za ustanovitev novih unij, so vržene v vodo. Zato pa, slovenski premogarji delujte v svojih lokalnih za širjenje socialistične literature. Priporočajte rudojem New Leader, ki je res socialistično glasilo. Navajajte jih na pristop v soc-stranko. Gotovo še niste pozabili, da je bila U.M.W. vzor unija za vse ameriško delavcev, ki je bilo na njih konvencijah do polovice socialistov in mnogi lokalni polnopoma pod socialističnim vodstvom. — Bivši premogar.

Iz vseh teh poročil v delavskih listih povzamem, da so bile dualne unije med rudarji ustanovljene z dobrim namenom, da pa se je šlo voditeljem novih gibanj prav tako za nadaljevanje absolutne Lewisove kontrole.

Kar čudil sem se, ko sem čital v Prosveti Vrataricev dopis iz antracita. On ne pripoveda dualne unije nego čiščenje v UMW. On je bil ali je morda še komunist in eden vodilj stavke na polju trdrega premoga pod okriljem N. M. U. Danes pa zastopa z ozirom na UMW nekaj čisto drugega. Na prošli konvenciji SNPJ v Chicagu je bil nekak komunistični floor leader. Vzel ji je dosti časa in po njegovem zaslugi se je mlatilo na račun članstva precej prazne slame.

Z njegovim dopisom se strinjam, samo prepozno je prišel k spoznanju, namreč ako resno misli.

Ce bi voditelji vseh teh unij iskreno hoteli služiti edino koristim premogarjev, ne bi imeli toliko razkopalnih organizacij, nego eno močno. Potem bi delavcem v Illinoisu in v drugih državah ne bilo treba trpeti šikaniranja ter preganjanja, kajti boja med unijama bi bilo konec.

Take iskrenosti med njimi ni. To dokazujejo poročila in dejanja N. M. U. je zaupanje čisto izgubila. Ce bi ga ne, bi komunisti ne priporočali nikomur, da naj ostane v Lewisovi uniji. Progresivna unija je v prošlih mesecih tudi pokazala roge, ko hitro se je kje pojavilo kaj radikalnega. Kaj jo v takih okoliščinah sploh razlikuje od UMW?

Ako kdo misli, da držim vsled teh svojih izvajanj z Lewisom, je v zmoti. Bil sem vedno proti njemu, nikoli pa se ne zoper U.M.W. of A. Še vedno smatram, da se bi jo z enotejšnjim delom naprednih delavcev dalo spremeniti v to, kar je bila nekoč.

V enemu izmed poskusov, vreči Lewisu, je imela unija v Illinoisu na čelu enega moža, ki je imel med premogarji veliko zaupanje. Bil je to Alex

UČINKI TORNADA V LOUISIANI

Listnica uredništva

Dopis "Zmenjave v uniju", ki je objavljen v tej številki, je bil poslan že pred tedni. Zaradi obilice drugih gradiva ga prej nismo mogli priobiciti. Tudi dopis F. Pol-Hipca o vprašanju razpečavanja koledaria je bil poslan pred nekaj tedni. Priobčen je v tej izdaji na 4. strani.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledenem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

APRIL

CHICAGO, ILL. — V petek 20. aprila shod v dvorani SNPJ, na katerem bo govoril Max Winter, bivši socialistični podpredstavnik mesta Dunaj.

SHEBOYGAN, WIS. — V soboto 21. aprila, čed klubu it. 235 JSZ v Fludernikov dvorani. Govork Joško Ovčar.

SHEBOYGAN, WIS. — Konference illinoiskih-wisconsinskih klubov JSZ in društvev Prosvetne matic v nedeljo 22. aprila.

POWER POINT, O. — V soboto 28. aprila veselici klubu it. 9 v prid vzhodnoameriške konference JSZ, ki v vrsti tu naslednji dan.

WAUKESHA, ILL. — Prvomajski pravljenci klubu it. 45 v soboto 28. aprila v Slov. nar. domu.

LA SALLE, ILL. — Prvomajski pravljenci klubu it. 3 in 4 v nedeljo 29. aprila v Slov. domu. Na programu govor in igra.

POWER, POINT, O. — Konference klubov in društev Prosvetne matic v nedeljo 29. aprila.

CHICAGO, ILL. — Koncert soc. pevskega zbara "Sava" in majskih manifestacij v dvorani SNPJ.

SPRINGFIELD, ILL. — Prvomajski pravljenci klubov v predstavo priredi klub it. 47 v Slov. domu v nedeljo 29. aprila.

MAJ.

JOHNSTOWN, PA. — Majskih pravljenc klubu it. 5 v torki 1. maja v dvorani na Franklinu.

DETROIT, MICH. — Soc. pevski zbor "Svoboda" vpravili sodelovanjem pev. zbara "Slavec" opereto "Ciganeca nevesta" dne 1. maja v Ceškem domu.

CHICAGO, ILL. — V četrtek 24. maja shod v dvorani Sokol Chicago na Lawndale Ave. Govornik Norman Thomas.

CHICAGO, ILL. (North Side). — Veselica z igro "What Price Coal", klubov it. 16 in 20 JSZ v Schmitz dvorani, 2975 Clybourn Ave.

AUGUST.

CANONSBURG, Pa. — V nedeljo 5. avgusta konferenca klubov in društev Prosvetne matic.

SEPTEMBER.

DESETI redni zbor JSZ 1., 2. in 3. septembra.

Priredbe društev

JOHNSTOWN, PA. — "Naša Slovenska" it. 600 SNPJ. Veselica z igro "Porocna noc" v soboto 19. maja 1934 v Slov. del. domu na Močhamu.

Dr. John J. Zavernik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30-3:30; 6:30-8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30-6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointment only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

Ljubiteljem le-tega čtiva
priporočamo

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

ZA 1934

Štiri knjige
prvovrstne vsebine

Samo \$1.12

V zalogi imamo še nekaj skupin lanskega letnika. Naročite jih, ne bo vam žal.

Cena ista. Poštino plačamo mi.

Proletar
3639 West 26th Street
Chicago, Ill.

"Dva svetova"

in

"Veliko mravljišče"

Spisal Ivan Molek.

Portret razmer med slovenskim delavstvom v Ameriki. Povest, ki jo boste čitali z največjim zanimanjem.

CENA OBEMA SKUPAJ \$1.

POSAMICNO 50c.

Narocila sprejemata

Proletar

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUSTVA IN TRGOVCE

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., April 4, 1934.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXIX.

VICTORY AFTER VICTORY IS SOCIALIST ANSWER TO FASCIST CHALLENGE

BY WILLIAM M. FEIGENBAUM

The London election was but the latest in a long and inspiring series of election victories during the past year. It follows the great gains of last November, when the Socialists won 242 additional council seats in the municipal elections throughout Great Britain, and gained complete control over 25 cities, including Leeds and Glasgow. At that time, both in England and Wales, and in Scotland, the Labor Party scored its greatest successes, far outstripping its record of 1929, hitherto the peak of the party's success. There had been big gains in the spring of 1933, but these broke all records.

Since last November the Labor Party has taken over the government of Glasgow, second largest city in the British empire, and it is administering it according to the Socialist municipal program.

At about the same time six parliamentary by-elections were held in different parts of the country, five of them in districts always Conservative strongholds. They were so important as barometers of public opinion that they were called the "Little General Elections." In those districts the Labor vote totaled 83,729 to 60,714 in 1931 and 71,984 in 1929, formerly Labor's high-water mark. The percentage of the total vote was 40, as compared to 28 in 1931 and 34 in 1929.

The first general election in any country after Hitler's accession was held in Holland, where the Socialists sustained a very slight loss, due to peculiar local conditions. The party cast 798,669 votes, as compared to 704,714 in 1929. With intense Nazi propaganda going on, and with the workers stunned by what had happened in Germany, the vote was considered remarkable. With the Independent Social-

ists there was a slight gain in the Socialist vote.

Then began the march of victory. National elections were held in Finland in July, the Socialists winning 78 seats out of 200, and 412,759 votes out of a total of 1,100,000, a gain of 13 seats, while the Lapuan movement, the Finnish Fascist, was literally wiped out.

Norway came in October. The Socialists elected 69 members out of 150, lacking only 7 of an absolute majority, scoring a gain of 22 members, while the Conservatives elected 29, a loss of 15. The popular vote was 493,000 out of 1,241,000 cast. The Quisling Fascists, entering the field for the first time, suffered a crushing defeat.

The Swedish Socialist Party, the Belgian Socialist Party and other Socialist parties are showing a steady growth in party membership; partly Socialist governments of Sweden and Denmark are carrying on and with the enthusiastic backing of their people. Everywhere the party is growing fast in membership and influence.

In city and cantonal elections Zürich and Genoa, Berne and Lausanne, four of the most important cities in Switzerland, turned large Socialist minorities into Socialist majorities, giving city and canton Socialist rule.

The Spanish Socialists made gains in the local elections in the summer, and in November they polled 2,600,000 votes in the general elections to 1,400,000 for the Right, a heavy increase but not distributed properly to give them the power in Parliament they actually represent among the people.

By-elections in France show steady Socialist gains, the latest one recorded in the Department of Deux-Sèvres, Vendée, where the Socialist vote

increased from 1,660 to 4,117, while the vote for the winning party fell from 10,852, to 5,459; that is the anti-Socialist majority fell from 9,192 to 1,342. Coming on the heels of the remarkably successful 24-hour Socialist-led general strike, the election is a straw that shows the drift to Socialism.

In April there were heavy Socialist gains in local elections in Denmark, both in the towns and in Copenhagen. There were many heavy gains before that.

And then came Buenos Ayres and now London.

Hitler thought he dealt a death-blow to Socialism. Dollfuss thought he blasted Socialism into eternity when he turned his big guns on women and children. They were wrong; they fired the Socialist movement with determination greater than ever before.

On every front, in every country the hosts are marching forward under the red flag of Socialism. Reaction wanted an answer. Fascism wanted an answer. Hitler and Mussolini and Dollfuss wanted an answer...

THIS is our answer! This... and the deathless devotion of the workers to the cause of Socialism!

THE DEPTH OF COWARDICE

When a government moves its artillery into the streets and bombs the homes of its citizens, killing women and children as well as men, a depth horror is reached which carries us far toward hell. What happened to Dollfuss may never be known. The miserable little man lost not only his head but his nerve. Such things as were done in Vienna can be perpetrated only by a coward who is possessed by a mania of fear. But what this timid tyrant accomplished in his madness is as clear as the blood on the walls of the Karl Marx Haus. With the insatiate fury

of a frustrated sadist, he destroyed a democracy which remained as one of the few truly civilized spots on the map of contemporary Europe. The Socialists of Vienna had done wonderful and beautiful things, and the working people of this city and its environs, and of Linz and Graz and other Austrian cities, were among the happy and free people of the earth. And now they are gone—with the latest Fascist dictatorship triumphant over the corpses of the heroic dead! That this Austrian Fascism is of the Italian rather than the German variety gives cold comfort.

—Unity.

TURNED TO SALT

But How Do You Suppose the Chimps Will Take This News?

Heil, Hitler! Heil, with a hand outstretched in the Nazi salute. Lots of Heils. Millions of Heils. If you don't salute with the palm outward and the hand up, you're likely to be co-ordinated into jail.

And where did the brown-eyed Slav who wants the world to be ruled by blue-eyed Nordics get the salute that indicates that you're a chemically pure Nordic? Why, from the Italian Fascists, who say they got it from the Romans, who weren't exactly Nordics, either. And where did they get it?

Here comes Sir Hesketh Bell back to London out of Uganda, where he earns his modest keep as a Colonial Administrator, and he tells the London Times—from which it is relayed to the New York Times—where he thinks it comes from. Sir Hesketh had a fine, big chimpanzee back in Uganda that had been brutally mistreated by natives. Whenever Sir Hesketh approached the cage he would advance toward me uttering a guttural (Nordic? Ed.) groan and raising his right hand and arm above his head in the most approved Fascist style. This happened so often that I was obliged to accept it as a form of chimpanzee salutation."

What have the poor chimpanzees done to deserve this?

I. W. W.

Filling Station Attendant—Here comes another I. W. W. customer. Patron—What's that?

Attendant—A motorist who wants only information, Wind and Water.

Some people don't believe the story of the whale swallowing Jonah, but nothing what the American people swallowed during the last four years, we would believe the story if Jonah had swallowed the whale.

THE BETTER WAY

The first year of the "new deal" has been a flop. More and more people are beginning to realize that, regardless of what the future accomplishments of the NRA may be, thus far little, if any, change has been made in the fundamental difficulties which have been afflicting the nation for almost five years.

Chief among the administration's failures has been the CWA. If civil works had been a success, why would they not be continued?

"Oh, yes, but nobody can tell what would have happened if CWA had not been inaugurated," reply defenders of the administration. And that's a fact. But it is also a fact that all that CWA has done is to keep some people from starving to death by supplying federal funds to do the job which bankrupt local treasuries simply could not have done. Perhaps without CWA there would have been a great social convulsion and organized society as we know it might have died. Dr. Roosevelt applied the stimulus to keep the patient alive. But would you think of a medical doctor who did no more than merely keep the patient alive and who refused to remove the cause of his patient's illness?

The reason society is sick is because the profit juices of industry were permitted to flow into the wrong part of the body. Owners received great surpluses and flourished. Workers—more than 80 per cent of the whole—received less than enough. Finally this unequal distribution made all of society sick and now even the owners are not in good condition.

Beggarly code minimums and mere existence CWA wages and the destructive policies which have been adopted to create artificial scarcities all indicate that the ultimate new doctor aims to do is to regulate the generation of the profit juices. "Give

workers a little more than before and make them produce only as much for you as you can use and wisely reinvest," is what the "new dealers" are saying to American exploiters.

They don't want to end the robbery which gives profit and dividends to idlers. All they want to do is to control and regulate the robbery because they fear that, carried to extremes, the victims may revolt and queer the entire game.

This is a good time to repeat that we Socialists are not opposed to CWA. Naturally, we approve anything which will keep people alive. But we do object to stopping with that. We want to end the exploitation of workers by owners. That is what causes widespread poverty in the midst of plenty, and we are out to end unfavorable results by abolishing their causes.

Now that CWA is abandoned, something else will likely take its place, something else which has the same old purpose of merely keeping ca-

pitalism's victims alive while the doctors of capitalism do a little more tinkering with the system of distributing the products of industry.

Workers ought not be satisfied with any plan which merely keeps them from starving too rapidly. In a nation as rich as ours they should feel insulted.

We are for America. When we say that, we mean that we are for the welfare of the American people. We believe

our way of socialized industry is a better way than the president's way of controlled but legally protected exploitation. We have always believed that. We believed it while capitalism was functioning smoothly. We believed it back in the war days when capitalism was being saved from collapse by the blood of workers. And believing it today, we will now, as in the past, refuse to be herded into line with any mob which accepts slogans as substitutes for reason.—Reading Labor Advocate.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Branch No. 1 JSF held a special meeting to discuss the agenda for the National Convention of June 1, 2 and 3 last Friday night. Frank Zaitz gave a general outline of the entire situation that will come before the convention and Anton Garden reviewed specifically the resolution on Unions, Farmer-Labor Parties and Agriculture. Two endorsements were voted. Somehow or other this meeting did not bring a division of views. Perhaps we are believers of letting the thing to others. Yet, taking each resolution separately does bring out the opinions of the members and does afford an opportunity for a definite stand.

Professor Maynard Krueger will lecture Thursday, April 5 for the Slovene Unemployed Club at the SNPJ Hall. We urge all of you comrades to attend and to bring friends along for our speaker is a capable comrade who speaks very convincingly. It is free. A social will follow.

Sometimes one must become a critic. That is, it is necessary to say things out of the regular procedure. Maybe it is best to say so now that our English Section has lost some of the pep and enthusiasm it possessed only a few months back. That is due to the inactivity of some of the committees in particular, the Membership Committee. Things looked mighty bright a few months ago. It seemed as if we had a splendid chance to expand but somehow, we muffed that chance. Our meeting last Monday was poorly attended. So we must perk up fellow comrades. We must work harder. We must not let up on our activities. We must, rather, increase them.

What is this thing called democracy? Is it really a cherished acquisition for the workers? Then why do they allow it to be trampled upon and crushed? What man has been able to accede thru the struggles of centuries they are now pummeled and defamed in behalf of the so called Divine State. And Mussolini now claims his undemocratic Italy will rule the world in 60 years.

They want power to use it against the man who works and makes everything. And they trample him right down into dust if he dares to arise. But all this is too artificial. It can't last. At least, they all can't claim to want to rule the world. And despite all the blows and bruises, despite every murder, despite all treachery democracy will remain if you comrades want it to. Work, work now, and hard to retain it.

We anticipate a very big crowd at the 30th anniversary celebration of the SNPJ next Sunday, April 8, at the SNPJ Hall. A very good program has been prepared featuring Anton Subelj, the popular Slovene baritone and three other unique parts. A very neat souvenir journal has been printed and many other things are being done to make it the outstanding event for 1934.

Did your branch arrange to send delegates to the Convention of the Socialist Party of Illinois? You only have a good weeks time to do so if you haven't. Private cars will be used to transport the Chicago delegates to Staunton and Earl Adams, our temporary State Secretary, wants to know who all is going.

The Chicago Tribune correspondent reports that Anti-Socialism is money, "Made to Borrow."

The land it is the landlord's, The trader's is the sea,

The ore—the user's coffee fills—

But what remains for me?

The engine whirs for master's craft;

The steel shines to defend,

With labor's arms, what labor raised,

For labor's foe to spend.

The camp, the pulpit, and the law

For rich men's sons are free;

Theirs, theirs the learning, art and arms—

But what remains for me?

The coming hope, the future day,

When wrong to right shall bow,

And hearts that have the courage, man,

To make that future now.

Just suggesting: Motto for new

money, "Made to Borrow."

EDUCATION,
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

THE BIG SOCIALIST DRIVE

Party members throughout the country have one of the most important duties facing them in several years. The United Socialist Drive to raise funds for party work is on. All our energy should be thrown into this big task and an effort made to make it an inspiring success. The proceeds are divided between the National Office and the state and local organizations.

There are Congressional and state elections this year. Literature must be printed and speakers routed; halls must be rented and meetings arranged. Without funds to do the many things required in making an effective campaign the party is helpless, and never was it more urgent for us to gather the funds than now.

Of the activities we carry on we are never satisfied, and properly so. We never reach the ideal no matter how much is done, but inability to do some important things because we neglected to raise the funds required to do them is not pardonable. Moreover, the less we are able to do the more is it likely to foster discontent in the party itself.

So we make this urgent appeal to every party member to put over this big job and see not only party members but sympathizers. Many members are unemployed, so that those who have jobs should

give till it hurts. The more we raise the more we have for our local activities and the more there will be for a national campaign. Get busy. Put this big drive over without delay!

Our Party's Literature

By Norman Thomas

One cause for encouragement is the improvement in Socialist literature. In this connection I want to say a somewhat belated word of praise for David P. Berenberg's thoughtful, well written, and easily understood text book, "America at the Crossroads". It ought to be of great use in lots of classes. Moreover it's good reading. Especially I want to praise the "American Socialist Quarterly," 7 E. 15th street, New York City. We have long needed such a publication and we have one now of which we need not be ashamed. The current number is of high grade. Every Socialist ought to familiarize himself with the arguments C. D. H. Cole puts forth in his article "Socialism and Monetary Policy." There is a very great danger in a great many parts of the country that monetary reforms or alleged reform will be put in the place of Socialism as it was in the old days of the Populists. In "Socialism and Democracy" Andrew J. Biemiller starts a useful and fruitful line of inquiry, a much more useful line than the dogmatism for and against democracy of which we have been inclined to have too much. The rest of the articles are up to this high standard.

Seeing how everybody gets along so nicely in wartime and what a helluva time most of us have in peacetime, it's no wonder folks take no stock in that peace on earth business any more.